

L'excavació davant la catedral permet localitzar finalment la influent Tortosa romana

Reconstruint Dertosa

ESTEVE GIRALT
Tortosa

L'equip d'arqueòlegs espera amb ànsia que recomencin les excavacions davant la catedral de Tortosa (Baix Ebre), sota el subsòl que ocupaven una trentena d'immobles que van ser enderrocats per descobrir la façana del temple gòtic al davant de l'Ebre. Els resultats que s'han obtingut en la primera fase han confirmat les grans expectatives: per primera vegada es podrà demostrar amb unes restes arqueològiques de primer nivell la importància de Dertosa. Sota terra, davant la catedral, s'han pogut trobar indicis arqueològics de l'existència de la muralla romana i d'un gran edifici monumental de l'època altimperial. "Es podria tractar d'un temple o del forum municipal romà", diu Jordi Diloli (URV), director de les excavacions.

El primer que s'ha pogut documentar arqueològicament és el traçat de la muralla del segle XIV, aixecada per ordre directa del rei Pere el Cerimoniós, sobre grans carreus de pedra, que confirma la planimetria antiga. La muralla està ben conservada, perquè els antics immobles es van assentar sobre la seva estructura sense destruir-la. Sota aquest tram de muralla, a un metre més de profunditat, els arqueòlegs han localitzat la muralla islàmica i els fonaments del que es pensa que va ser una de les torres de vigilància de la mateixa fortificació, davant l'Ebre.

A més profunditat s'ha trobat una estructura més antiga sobre la qual descansava la muralla islàmica, a un metre i mig de la superfície del terra actual. Textos antics ja relataren que a la Tortosa dominada pels musulmans la muralla s'havia aixecat sobre un "mur vell". L'excavació ara ho ha confirmat.

"Tot apunta que la muralla islàmica es va construir sobre la muralla romana, però necessitem continuar excavant", adverteix Diloli. Per arribar a l'època romana i viatjar 2.000 anys enrere, l'excavació haurà de continuar baixant terra avall, fins a uns tres metres de profunditat. El riu defineix el límit de la ciutat i en l'antiguitat era també la seva primera línia de defensa.

Les troballes sota la superfície de l'actual rambla de Felip Pedrell han anat més enllà. L'equip d'arqueòlegs ha localitzat indicis d'una gran plataforma de pedra que podria estar associada a un edifici monumental romà, l'anhelat forum o un temple. Sense excavar més és impossible donar més detalls o fer noves conjectures. Fins ara, l'esplendor de Dertosa, fundada pels romans al segle I a.C., enclavament estratègic per a l'imperi, havia quedat amagat, avalat gairebé exclusivament per monedes i documents històrics que parlaven de la transcendència de la ciutat. "No sabem res de la

Al subsòl que ocupaven les cases de la catedral s'hi han trobat evidències de la muralla i d'un edifici monumental de l'època romana

Els primers sondejos han confirmat la magnitud del jaciment

Enclavament de l'imperi romà a l'Ebre, fins ara pràcticament no s'hi havien trobat restes arqueològiques

Tortosa romana, arqueològicament s'ha trobat molt poc", diu.

Tot i que es donava per feta l'existència i valor d'aquest jaciment arqueològic per resoldre grans incògnites, gràcies a dues prospeccions geomagnètiques fetes anteriorment, l'existència dels antics immobles, aixecats al segle XIX just davant de la basilica, feien impossible d'excavar. La reforma urbanística de tot l'espai, esperada durant gairebé mig segle

de tràmits i traves burocràtiques, finalment ho ha fet factible. Per tirar a terra les cases, amb cura, es van moure 4.000 tones de runa.

"Es tracta d'un lloc important per reconstruir bona part de la història de Tortosa, és de gran interès científic", destaca Diloli. La segona fase de l'excavació es durà a terme els pròxims mesos. L'empresa Iber, una spin-off de la URV, serà l'encarregada de continuar els treballs. L'excavació davant la catedral forma part d'un projecte més ampli comandat per la URV per conèixer l'evolució urbana de la Tortosa antiga, en col·laboració amb l'Ajuntament, que finança les excavacions, amb un pressupost a aquesta segona fase de 90.000 euros.

Dertosa va ser un enclavament estratègic per a l'imperi romà, raó

Una excavació tècnicament complexa

■ No serà fàcil excavar completament el jaciment que durant dos segles ha estat ocupat per les antigues cases de la catedral, justal davant de tota la façana. Hi ha diverses complicacions: la proximitat amb el riu i amb possibles filtracions d'aigua, la gran acumulació de terra sota el subsòl i la fragilitat de l'edifici contigu a la catedral. Els arqueòlegs donen per fet que serà una missió "tècnicament complexa", tot i que no pas insalvable. La debilitat de l'edifici més pròxim, assentat sobre fonaments fràgils, obligarà probablement a construir una pantalla protectora de formigó. L'excavació en tota la seva extensió, al l'espai que ocupaven una trentena d'immobles, suposarà remoure quantitats de terra importants i, probablement, treure molta aigua. Una de les incògnites és precisament saber què passarà amb l'aigua quan es continuï excavant a més profunditat. La proximitat amb el riu preocupa els arqueòlegs.

per la qual se li va concedir la categoria de municipi. "Era la ciutat més important al sud de Tàrraco", explica Diloli. La clau, l'accés directe l'Ebre, nus de comunicació entre els vaixells que baixaven per la Mediterrània i el port fluvial de Tortosa.

Confirmada la seva importància, ja es dona per fet que les restes arqueològiques trobades en les excavacions iniciades sota la catedral es deixaran a la vista perquè es converteixin en reclam patrimonial i turístic. Tot i que encara no s'ha decidit com es resoldrà urbanísticament, la intenció de l'Ajuntament és que es pugui visitar i tot, en funció de l'estat del jaciment romà i de la magnitud final que tingui.

Els experts creuen que han trobat la muralla romana i un edifici monumental: el forum o un temple

La urbanització de l'espai públic guanyat davant la catedral, probablement amb una nova plaça, no començarà abans del 2017, fins que hagin acabat les excavacions i concretat el seu futur. El 2016 s'haurien d'haver acabat totes les prospeccions. "És una oportunitat única", destaca el director arqueològic, una de les veus més autoritzades de la Tortosa romana. Dertosa ja no pot esperar. ♦